Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

28. juli 2016*

»Præjudiciel forelæggelse — landbrug — forordning (EF) nr. 1/2005 — beskyttelse af dyr under transport — langvarige forsendelser — bilag I, kapitel V, punkt 1.4, litra d) — forsendelsestider og hvileperioder for dyr under transport — transport af kvæg — begrebet »hvileperiode på mindst 1 time« — transporten kan afbrydes flere gange — artikel 22 — forsinkelser under transport — forordning (EF) nr. 1234/2007 og (EF) nr. 817/2010 — eksportrestitutioner — krav i forbindelse med levende kvægs velfærd under deres transport — forordning nr. 817/2010 — artikel 2, stk. 2-4 — embedsdyrlæge på udgangsstedet — rapport og påtegning på det dokument, der udgør beviset for dyrenes udførsel fra EU's toldområde, om opfyldelse eller manglende opfyldelse af de relevante bestemmelser i forordning nr. 1/2005 — utilfredsstillende resultater af en kontrol — artikel 5, stk. 1, litra c) — påtegningens bindende eller ikkebindende virkning for den myndighed, der har kompetence til at udbetale eksportrestitutionerne«

I sag C-469/14,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Finanzgericht Hamburg (domstolen i skatte- og afgiftsretlige sager i Hamborg, Tyskland) ved afgørelse af 29. august 2014, indgået til Domstolen den 14. oktober 2014, i sagen:

Masterrind GmbH

mod

Hauptzollamt Hamburg-Jonas,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, L. Bay Larsen, og dommerne D. Šváby (refererende dommer), J. Malenovský, M. Safjan, og M. Vilaras,

generaladvokat: N. Wahl

justitssekretær: A. Calot Escobar,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Hauptzollamt Hamburg-Jonas ved S. Heise, som befuldmægtiget

— den franske regering ved S. Ghiandoni og D. Colas, som befuldmægtigede

* Processprog: tysk.

— Europa-Kommissionen ved B. Eggers og B. Schima, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 21. januar 2016,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører dels fortolkningen af kapitel V, punkt 1.4, litra d), i bilag I til Rådets forordning (EF) nr. 1/2005 af 22. december 2004 om beskyttelse af dyr under transport og dermed forbundne aktiviteter og om ændring af direktiv 64/432/EØF og 93/119/EF og forordning (EF) nr. 1255/97 (EUT 2005, L 3, s. 1, og berigtigelse EUT 2011, L 336, s. 86), dels Kommissionens forordning (EU) nr. 817/2010 af 16. september 2010 om fastsættelse af gennemførelsesbestemmelser efter Rådets forordning (EF) nr. 1234/2007 for så vidt angår kravene for ydelse af eksportrestitutioner i forbindelse med levende kvægs velfærd under transport (EUT 2010, L 245, s. 16).

2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med et søgsmål, hvormed Masterrind GmbH har anfægtet gyldigheden af en afgørelse truffet af Hauptzollamt Hamburg-Jonas (hovedtoldkontoret i Hamborg-Jonas, Tyskland) vedrørende fuld tilbagebetaling af nogle eksportrestitutioner, som det var blevet udbetalt for eksport af en sending på seks avlskvæg til Marokko.

Retsforskrifter

EU-retten

Forordning nr. 1/2005

3 Følgende fremgår af 11. og 19. betragtning til forordning nr. 1/2005:

»11. For at sikre en konsekvent og effektiv anvendelse af denne forordning på hele Fællesskabets område på baggrund af det grundlæggende princip om, at dyr ikke må transporteres under sådanne forhold, at de kan komme til skade eller blive påført unødig lidelse, bør der fastsættes detaljerede bestemmelser om de særlige behov, der opstår i forbindelse med forskellige former for transport. Sådanne detaljerede bestemmelser bør fortolkes og anvendes i overensstemmelse med ovennævnte princip, og de bør ajourføres i tide, navnlig når det i lyset af nye videnskabelige udtalelser viser sig, at de ikke længere sikrer efterlevelsen af dette princip i forbindelse med bestemte dyrearter eller former for transport.

[...]

19 Rådets forordning (EØF) nr. 3820/85 af 20. december 1985 om harmonisering af visse bestemmelser på det sociale område inden for vejtransport [(EFT 1985, L 370, s. 1)] indeholder regler om maksimumskøretid og den minimale varighed af hviletider for chauffører. Det er passende, at der på samme måde fastsættes regler for forsendelser af dyr. I henhold til Rådets forordning (EØF) nr. 3821/85 af 20. december 1985 om kontrolapparatet inden for vejtransport [(EFT 1985, L 370, s. 1)] skal apparatet installeres og anvendes for at sikre en effektiv kontrol med, at social- og arbejdsmarkedsbestemmelserne inden for vejtransport overholdes. Det er nødvendigt, at de registrerede data forevises og kontrolleres, så reglerne om maksimumstransporttid kan håndhæves i overensstemmelse med dyrevelfærdslovgivningen.«

4 Forordningens artikel 3 med overskriften »Almindelige betingelser for transport af dyr« har følgende ordlyd:

»Det er forbudt at transportere dyr eller lade dem transportere under sådanne forhold, at de kan komme til skade eller blive påført unødig lidelse.

Desuden skal følgende betingelser være opfyldt:

a) forud for forsendelsen skal alle fornødne foranstaltninger være truffet for at gøre forsendelsestiden så kort som mulig og for at sikre, at dyrenes behov opfyldes under forsendelsen

[...]

f) transporten skal gennemføres til bestemmelsesstedet uden forsinkelser, og dyrenes velbefindende skal løbende kontrolleres og sikres

[...]

h) dyrene skal med passende mellemrum tilbydes vand, foder og hvile af en kvalitet og i mængder, som er passende for deres art og størrelse.«

5 I henhold til artikel 6, stk. 3, i forordning nr. 1/2005 skal transportvirksomheder transportere dyr i overensstemmelse med de tekniske forskrifter i forordningens bilag I.

6 Kapitel V i dette bilag indeholder standarder vedrørende vandings- og fodringshyppighed samt forsendelsestider og hvileperioder. Punkt 1.4 i dette kapitel vedrører vejtransport af bl.a. andet kvæg end kalve under lange forsendelser, der i artikel 2, litra m), i forordning nr. 1/2005 er defineret som en forsendelse, hvis varighed overstiger 8 timer, regnet fra det tidspunkt, hvor det første dyr i en sending flyttes. Del 1 til dette kapitel har følgende ordlyd:

»1.1. Kravene i denne del finder anvendelse på flytning af tamdyr af hestefamilien, bortset fra registrerede dyr af hestefamilien, tamkvæg, -får, -geder eller -svin, bortset fra lufttransport.

1.2. Forsendelsestiden for dyr af de i punkt 1.1 omhandlede arter må ikke overstige 8 timer.

1.3. Den maksimale forsendelsestid i punkt 1.2 kan forlænges, hvis de supplerende krav i kapitel VI er opfyldt.

1.4. Når der anvendes et vejkøretøj, som opfylder kravene i stk. 1.3, gælder følgende vandings- og fodringshyppighed samt forsendelsestider og hvileperioder:
a) Kalve [...]
b) [...] svin [...]
c) [...] tamdyr [...]
d) Alle andre dyr af de i punkt 1.1 nævnte arter skal efter 14 timers transport have en hvileperiode på mindst 1 time, hvor de vandes og om nødvendigt fodres. Efter denne hvileperiode kan de transporteres i endnu 14 timer.

1.5. Efter den fastsatte forsendelsestid skal dyrene læsses af, fodres og vandes, og de skal have en hvileperiode på mindst 24 timer.

[...]

1.8. De i punkt 1.3 og 1.4 samt punkt 1.7, litra b), nævnte forsendelsestider kan af hensyn til dyrene forlænges med 2 timer, navnlig hvis bestemmelsesstedet ligger i nærheden.

[...]«

7 Artikel 22 i forordning nr. 1/2005 med overskriften »Forsinkelser under transport« bestemmer:

»1. Den kompetente myndighed træffer de nødvendige foranstaltninger for at undgå, at der opstår forsinkelser under transporten, eller, hvis forsinkelser er uundgåelige, at de bliver længere end højst nødvendigt, eller at dyr påføres lidelser i tilfælde af uforudsete situationer, som forhindrer anvendelsen af denne forordning. Den kompetente myndighed sørger for, at der på omladningssteder, udgangssteder og grænsekontrolsteder træffes særlige foranstaltninger for at lade dyretransporter komme i første række.

2. Sendinger af dyr må ikke holdes tilbage under transport, medmindre dette er strengt nødvendigt af hensyn til dyrenes velfærd eller den offentlige sikkerhed. Der må ikke opstå unødige forsinkelser mellem afslutningen af pålæsningen og afgangen. Hvis en sending dyr under transport må holdes tilbage i over to timer, skal den kompetente myndighed træffe de fornødne foranstaltninger, så dyrene kan få pasning og om nødvendigt fodres, vandes, aflæsses og opstaldes.«

Forordning (EF) nr. 1234/2007 og nr. 817/2010

8 I henhold til artikel 168 i Rådets forordning (EF) nr. 1234/2007 af 22. oktober 2007 om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter og om særlige bestemmelser for visse landbrugsprodukter (fusionsmarkedsordningen) (EUT 2007, L 299, s. 1) er ydelse og betaling af restitutioner for eksport af levende kvæg betinget af, at dyrevelfærdsbestemmelserne i EU-lovgivningen, navnlig om beskyttelse af dyr under transport, overholdes.

9 Denne bestemmelse er gennemført ved forordning nr. 817/2010.

10 Femte betragtning til sidstnævnte forordning har følgende ordlyd: »Vurderingen af dyrenes fysiske tilstand og sundhedstilstand kræver særlig ekspertise og erfaring. Kontrollen bør derfor foretages af en dyrlæge. Desuden bør omfanget af kontrollen klarlægges og en model for standardrapport udarbejdes for at gøre kontrollen nøjagtig og ensartet.«

11 I syvende betragtning til forordningen præciseres det bl.a., at »en overtrædelse af disse dyrevelfærdsregler ikke medfører en reduktion, men fortabelse af eksportrestitutionen i forhold til det antal dyr, for hvilke velfærdskravene ikke er overholdt, dog med forbehold af tilfælde af force majeure, som er anerkendt i henhold til Domstolens retspraksis«.

12 Artikel 1 i forordning nr. 817/2010 fastsætter, at der kun udbetales eksportrestitutioner for levende hornkvæg, hvis artikel 3-9 i forordning nr. 1/2005 og bilagene til forordningen overholdes under dyrenes transport til det første aflæsningssted i det endelige bestemmelsestredjeland.

13 Artikel 2, stk. 2, i forordning nr. 817/2010 bestemmer:

»Embedsdyrlægen på udgangsstedet undersøger efter Rådets direktiv 96/93/EF [af 17. december 1996 om udstedelse af certifikater for dyr og animalske produkter (EFT 1997, L 13, s. 28)] med hensyn til de dyr, som der er antaget en udførselsangivelse for, om:

a) kravene i forordning (EF) nr. 1/2005 er opfyldt fra afgangsstedet, som defineret i artikel 2, litra r), i nævnte forordning indtil udgangsstedet

[...]

Den embedsdyrlæge, der har foretaget kontrollen, udarbejder en rapport efter modellen i bilag I til nærværende forordning, hvor det attesteres, om resultaterne af kontrollen efter første afsnit er tilfredsstillende eller utilfredsstillende.

[...] En kopi af rapporten sendes til betalingsorganet.«

14 Såfremt embedsdyrlægen finder det godtgjort, at kravene i artikel 2, stk. 2, er opfyldt, attesterer han i henhold til artikel 2, stk. 3 og 4, dette på det dokument, der udgør beviset for udførsel af dyrene fra EU's toldområde, men undtager i givet fald de dyr, for hvilke kravene i forordning (EF) nr. 1/2005 ikke er opfyldt.

15 Artikel 4 og 5 i forordning nr. 817/2010 bestemmer følgende:

»*Artikel 4*

Procedure for udbetaling af eksportrestitutioner

[...]

2. Anmodninger om udbetaling af eksportrestitutioner [...] skal [...] suppleres med:

a) det i artikel 2, stk. 3, nævnte behørigt udfyldte dokument

[...]

Artikel 5

Afslag på udbetaling af eksportrestitutioner

1. Det samlede beløb for eksportrestitutionen pr. dyr beregnet i overensstemmelse med andet afsnit udbetales ikke for:

[...]

c) dyr, for hvilke myndighederne på grundlag af de i artikel 4, stk. 2, omhandlede dokumenter og/eller alle andre disponible oplysninger om overholdelse af nærværende forordning ikke mener, at artikel 3-9 i forordning (EF) nr. 1/2005 og de deri nævnte bilag er opfyldt.

[...]«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

16 I løbet af juni 2011 angav Masterrind seks avlskvæg til eksport til Marokko og opnåede ved en af hovedtoldkontoret i Hamborg-Jonas truffet afgørelse af 13. juli 2011 forskud på restitutioner forbundet med denne eksport.

17 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at lastvognstransporten fra Northeim (Tyskland), hvor dyrene blev læsset, til havnen i Sète (Frankrig), hvor de blev læsset på et skib med henblik på den videre transport, forløb således:

— den 16. juni 2011 fra kl. 10.30: pålæsning

— samme dag ca. kl. 11.30: afgang fra pålæsningsstedet

— samme dag kl. 19.00: standsning i Wasserbillig (Luxembourg) for at holde 1 times pause med henblik på forsyning

— samme dag kl. 22.00: standsning i Épinal (Frankrig) for at holde en anden pause på 10 timer med henblik på forsyning, som er påkrævet, henset til forpligtelserne på området for køretider og hviletider i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 561/2006 af 15. marts 2006 om harmonisering af visse sociale bestemmelser inden for vejtransport og om ændring af Rådets forordning (EØF) nr. 3821/85 og (EF) nr. 2135/98 samt ophævelse af Rådets forordning (EØF) nr. 3820/85 (EUT 2006, L 102, s. 1)

— den 17. juni ca. kl. 08.00: genoptagelse af rejsen

— samme dag kl. 17.00: ankomst til Sète.

18 Da embedsdyrlægen på udgangsstedet havde foretaget kontrol på dette sted, forsynede vedkommende kontrolrapporten med påtegningen »Ikke i overensstemmelse med den offentlige kontrol, som er omhandlet i artikel 2 i forordning (EF) nr. 817/2010« med hensyn til alle dyrene. Efterfølgende kom det frem, at en transport af kvæg uden aflæsning, som inklusive de for lastbilchaufførerlovbestemte køre- og hviletider overstiger en samlet forsendelsestid på 31 timer, i henhold til de franske veterinærmyndigheders vurdering ikke opfylder kravene i forordning nr. 1/2005.

19 Ved afgørelse af 5. juni 2012 krævede hovedtoldkontoret i Hamborg-Jonas derfor tilbagebetaling af de eksportrestitutioner, som Masterrind havde fået forudbetalt, samt et tillæg på 10%.

20 Efter at have indgivet en klage over denne afgørelse henvendte Masterrind sig til Europa-Kommissionen for at få dennes opfattelse med hensyn til fortolkningen af de relevante bestemmelser i kapitel V i bilag I til forordning nr. 1/2005 om forsendelsestider og hvileperioder. Efter Europa-Kommissionens opfattelse indebærer disse bestemmelser, at den tilladte forsendelsestid uden aflæsning for kvæg højst udgør 29 timer regnet fra pålæsningen og inklusive en hvileperiode i køretøjet på 1 time, men at denne varighed af hensyn til dyrene, navnlig hvis bestemmelsesstedet ligger i nærheden, kan forlænges med 2 timer, således at forsendelsestiden under ingen omstændigheder må overstige 31 timer.

21 Ved afgørelse af 19. juli 2013 afviste hovedtoldkontoret i Hamborg-Jonas Masterrinds klage med den begrundelse, at nævnte myndighed var bundet af den vurdering, som embedsdyrlægen på udgangsstedet havde foretaget.

22 Masterrind anlagde sag til prøvelse af denne afgørelse ved Finanzgericht Hamburg (domstolen i skatte- og afgiftsretlige sager i Hamborg, Tyskland) og gjorde gældende, at ordlyden »hvileperiode på mindst 1 time«, som er indeholdt i kapitel V, punkt 1.4., litra d), i bilag I til forordning nr. 1/2005, indebærer, at hvileperioden mellem de to transportintervaller kan være af en varighed på mere end 1 time.

23 Den forelæggende ret har anført, at afgørelsen af den tvist, der er indbragt for den, dels afhænger af, om ordlyden »hvileperiode på mindst 1 time«, som er indeholdt i kapitel V, punkt 1.4., litra d), i bilag I til forordning nr. 1/2005, faktisk indebærer, at hvileperioden mellem de to transportintervaller kan være af en varighed på mere end 1 time, dels, om den påtegning, som embedsdyrlægen på udgangsstedet, der er beliggende i Frankrig, har foretaget, hvorefter den i hovedsagen omhandlede transport er forløbet på en måde, der er i strid med denne forordning, kan anfægtes ved den tyske myndighed, der har kompetence til at udbetale transportrestitutioner med hensyn til de transporterede dyr.

24 Hvad angår det første forhold er den forelæggende ret først og fremmest af den opfattelse, at det er uden betydning, at den i hovedsagen omhandlede transport ikke omfatter to transportintervaller, som er anført i punkt 1.4, litra d), men tre, der er af en varighed på henholdsvis 8 timer og 30 minutter, 2

timer og 9 timer, således at intervallerne hverken hver for sig eller, når to på hinanden følgende intervaller er kumuleret, overskrider den tilladte tid på højst 14 timer, der er fastsat i denne bestemmelse for hvert af de to transportintervaller, som den omhandler.

25 Med henvisning til ordlyden af præmis 15 i dom af 9. oktober 2008, Interboves (C-277/06, EU:C:2008:548), og punkt 18 i generaladvokat Mengozzis forslag til afgørelse i denne sag, Interboves (C-277/06, EU:C:2008:162), er denne ret endvidere af den opfattelse, at bestemmelsen fastsætter en mellemliggende hvileperiode, som skal være på mindst 1 time, men som kan overstige denne varighed. Den forelæggende ret er af den opfattelse, at den almindelige regel i artikel 3, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1/2005, hvorefter alle fornødne foranstaltninger skal være truffet forud for transporten for at gøre forsendelsestiden så kort som mulig og for at sikre, at dyrenes behov opfyldes under transporten, for så vidt angår vejtransport af kvæg er blevet konkretiseret af EU-lovgiver med reglen i kapitel V, punkt 1.4, litra d), i bilag I til forordningen, der foreskriver en mellemliggende hvileperiode på mindst 1 time og ikke på 1 time, som Kommissionen har anført.

26 Hvad angår formålet med denne hvileperiode er den forelæggende ret af den opfattelse, at hvileperioden, henset til udtrykket »[navnlig]« og tilsvarende udtryk, som er anvendt i de forskellige sproglige versioner af denne regel i sætningen »hvileperiode på mindst 1 time, hvor de [navnlig] vandes og om nødvendigt fodres«, ikke udelukkende skal anvendes til at vande eller fodre dyrene. Hvileperioden kan således, som det er tilfældet i hovedsagen, begrundes i overholdelsen af lovgivningen om køre- og hviletider for lastvognschauffører, når dyrene samtidig forsynes.

27 Endelig er den forelæggende ret af den opfattelse, at de hvileperioder, der ligger imellem to transportintervaller på højst 14 timer, ikke i sig selv samlet kan blive mere end 14 timer, som svarer til den maksimalt tilladte varighed for et transportinterval. En sådan begrænsning, som efter den forelæggende rets opfattelse er langt under den hvileperiode på 24 timer inklusive aflæsning, som er fastsat i kapital V, punkt 1.5, i bilag I til forordning nr. 1/2005, efter to transportintervaller på højst 14 timer hver, kan begrundes med den omstændighed, at en hvileperiode uden aflæsning vil have en mindre gunstig virkning, og med målet om, at en større akkumulering af forsendelsestid uden aflæsning skal begrænses så vidt muligt.

28 Hvad angår det andet forhold, nemlig spørgsmålet om, hvorvidt den påtegning, som embedsdyrlægen på udgangsstedet har foretaget, hvorefter den i hovedsagen omhandlede transport er forløbet på en måde, der er i strid med forordning 1/2005, har bindende virkning for den myndighed, der har kompetence til at udbetale eksportrestitutionerne, er den forelæggende ret af den opfattelse, at dyrlægens påtegning i forbindelse med sin vurdering af, om forordningen er opfyldt, og vedkommendes stempel udgør en administrativ procedurehandling, som kun kan anfægtes samtidig med den realitetsafgørelse, hvormed den myndighed, der er ansvarlig for udbetaling af eksportrestriktioner, giver afslag på tildeling af disse.

29 Til støtte for dette synspunkt har den forelæggende ret for det første anført, at den opgave, som embedsdyrlægen på udgangsstedet udfører, ikke har nogen direkte retsvirkning i forhold til eksportøren eller tredjemænd, eftersom eksportørens retsstilling alene påvirkes af den afgørelse, som træffes af den myndighed, der har kompetence til at udbetale eksportrestitutionerne. Denne opgave synes således at udgøre et led i en procedure, som omfatter flere led, navnlig henset til artikel 4, stk. 2, litra a), i forordning nr. 817/2010, som behandler den påtegning, som embedsdyrlægen på udgangsstedet foretager, som et formkrav, der skal opfyldes uafhængigt af påtegningens positive eller negative indhold, hvor vurderingen af realiteten tilkommer den myndighed, der har kompetence til at udbetale eksportrestitutioner.

30 For det andet henviser den forelæggende ret til dom af 13. marts 2008, Viamex Agrar Handel (C-96/06, EU:C:2008:158), og af 25. november 2008, Heemskerk og Schaap (C-455/06, EU:C:2008:650), hvori det blev fastslået, at den positive vurdering fra embedsdyrlægen på udgangsstedet ikke udgjorde et

uafkræfteligt bevis for, at bestemmelserne om dyretransport var opfyldt, hvorfor den ikke er bindende for den i hovedsagen omhandlede myndighed, der har kompetence til at udbetale de pågældende eksportrestitutioner, hvis der foreligger oplysninger, der kan afkræfte denne vurdering.

31 Endelig er den forelæggende ret af den opfattelse, at rapporten om resultatet af de gennemførte kontroller, som embedsdyrlægen på udgangsstedet skal foretage parallelt med, at vedkommende forsyner eksportdokumentet med en påtegning, og som han retter til nævnte myndighed, indeholder oplysninger, som hører under dyrlægens særlige ekspertiseområde, hvoraf den forelæggende ret udleder, at de har en særlig værdi, men ekspertisen er imidlertid uden tilknytning til betalingsorganets retlige vurdering af, om betingelserne for ret til restitutioner er opfyldt i betragtning af de konstateringer, som denne dyrlæge har foretaget.

32 Finanzgericht Hamburg (domstolen i skatte- og afgiftsretlige sager i Hamborg) har på denne baggrund besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal bestemmelsen i kapitel V, punkt 1.4, i bilag I til forordning nr. 1/2005, hvorefter dyrene efter 14 timers transport skal have en hvileperiode på mindst 1 time, hvor de vandes og om nødvendigt fordres, inden de kan transporteres i endnu 14 timer, fortolkes således, at transportintervallerne kan afbrydes [...] af en hvileperiode, der varer mere end 1 time, eller flere hvileperioder, hvoraf én mindst varer 1 time?

2) Er den enkelte medlemsstats betalingsorgan bundet af den af embedsdyrlægen på udgangsstedet foretagne påtegning i henhold til artikel 2, stk. 3, i forordning nr. 817/2010, således at lovligheden af [den negative karakter af] påtegningen alene skal undersøges af den myndighed, som [denne dyrlæges] handling kan tilregnes, eller udgør embedsdyrlægens påtegning blot en administrativ procedurehandling, som kun kan anfægtes samtidig med de retsmidler, der kan iværksættes til prøvelse af betalingsorganets realitetsafgørelse?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

33 Med det første spørgsmåls første led ønsker den forelæggende ret oplyst, om kapitel V, punkt 1.4, i bilag I til forordning nr. 1/2005 skal fortolkes således, at de to transportintervaller på 14 timer i forbindelse med vejtransport af de omhandlede arter, bl.a. kvæg, kan afbrydes af en hvileperiode, der varer mere end 1 time.

34 Det bemærkes, at besvarelsen af dette spørgsmål fremgår udtrykkeligt af selve ordlyden af denne bestemmelse, hvorefter dyr af de omhandlede arter skal have en hvileperiode på »mindst 1 time« efter 14 timers transport. Af denne utvetydige ordlyd kan det således udledes, at den mellemliggende hvileperiodes varighed kan overstige 1 time.

35 Som generaladvokaten har anført i punkt 58, 59 og 62 i forslaget til afgørelse, skal transport af levende dyr imidlertid også overholde de almindelige betingelser i artikel 3 i forordning nr. 1/2005. Således som det fremgår af ordlyden af 11. betragtning til denne forordning bør de detaljerede bestemmelser om særlige behov i forbindelse med de forskellige transportformer såsom den, der er omhandlet i kapitel V, punkt 1.4, i bilag I til forordningen, fortolkes og anvendes i overensstemmelse med princippet om, at dyr ikke må transporteres under sådanne forhold, at de kan komme til skade eller blive påført unødig lidelse, hvilket princip er omhandlet i forordningens artikel 3, stk. 1, og for hvilket visse almindelige implikationer er nævnt i artikel 3, stk. 2. Blandt disse nævnes i stk. 2, henholdsvis litra a) og f), at forsendelsestiden skal gøres så kort som mulig, og at transporten skal gennemføres uden forsinkelser.

36 For så vidt angår »hvileperioden« som omhandlet i nævnte punkt 1.4, litra d), som dyrene skal have, og hvor de navnlig vandes og om nødvendigt fodres, har denne hvileperiode, således som ordlyden indikerer, til formål at give de transporterede dyr mulighed for at hvile sig oven på de anstrengelser og den ubehag, der er opstået under det forudgående transportinterval, og for at komme i stand til at klare det andet transportinterval. Så længe køretøjets ophold opfylder disse væsentlige hvilebehov, kan dette ophold anses for at være begrundet, og det er uden betydning, om opholdet udelukkende forlænges på grund af dette behov eller ligeledes på grund af andre behov, der er forbundet med selve transporten.

37 Den mellemliggende hvileperiode kan derfor aldrig under de konkrete omstændigheder, hvorunder denne hvileperiode og transporten i deres helhed forløber, være af en sådan varighed, at den udgør en risiko for, at de dyr, der transporteres, kommer til skade eller bliver påført unødig lidelse. Det tilkommer den nationale myndighed, der har kompetence til at udbetale eksportrestitutioner, og efter omstændighederne de nationale retter, i hvert enkelt tilfælde at foretage de vurderinger, der er nødvendige i denne forbindelse, på baggrund af samtlige relevante forhold, bl.a. hensigtsmæssigheden af de anvendte organisatoriske foranstaltninger.

38 Samtidig skal det konstateres, at forordning nr. 1/2005, således som det fremgår af kapitel V, punkt 1.4, i bilag I til forordningen, er til hinder for, at forsendelsestiderne og hvileperioden sammenlagt overstiger 29, med forbehold af kapitel V, punkt 1.8, hvorefter de af hensyn til dyrene kan forlænges med 2 timer, og uden at det berører anvendelsen af bestemmelserne i forordningens artikel 22 om forsinkelser under transporten i tilfælde af uforudsete situationer, som forhindrer anvendelsen af forordningen.

39 For det første gælder, at såfremt det tillades, at summen af transport- og hviletider overstiger 29 timer, vil det, som generaladvokaten har anført i punkt 51-55 i forslaget til afgørelse, være i strid med princippet i artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 1/2005, der er anført i denne doms præmis 35, nemlig at det skal undgås, at dyr, der transporteres, kommer til skade eller bliver påført unødig lidelse, og implikationerne af princippet i form af en betingelse om, at forsendelsestiden skal gøres så kort som mulig, og at transporten skal gennemføres uden forsinkelser. I denne henseende skal dyrene i henhold til kapitel V, punkt 1.5, i bilag I til forordningen efter den forsendelsestid, der er fastsat i overensstemmelse med kapitel V, punkt 1.4, læsses af, fodres og vandes, og de skal have en hvileperiode på mindst 24 timer. For det andet støttes denne fortolkning af den omstændighed, at kapitel V, punkt 1.8, bestemmer, at de forsendelsestider, der er fastsat i kapitel V, punkt 1.4, alene af hensyn til dyrene kan forlænges med 2 timer, navnlig hvis bestemmelsesstedet ligger i nærheden.

40 Med det første spørgsmåls andet led ønsker den forelæggende ret dernæst nærmere bestemt oplyst, om kapitel V, punkt 1.4, i bilag I til forordning nr. 1/2005 skal fortolkes således, at de to transportintervaller på 14 timer, som skal afbrydes af en hvileperiode på mindst 1 time, i forbindelse med vejtransport af de nævnte arter, bl.a. kvæg, ligeledes kan omfatte andre opholdsfaser.

41 Uanset den omstændighed, at det i praksis ikke er muligt at tvinge de pågældende førere af dyretransportkøretøjer til alene at gøre ophold efter et transportinterval på højst 14 timer, skal det bemærkes, at et transportinterval, hvorunder køretøjet ledes væk fra trafikken og standses, under normale omstændigheder objektivt set er mindre trættende for de dyr, der transporteres, end en transportfase, hvilket følger af definitionen af »hvilested« i artikel 2, litra t), i forordning nr. 1/2005, som omfatter »ethvert ophold under transporten, bortset fra bestemmelsesstedet«, og af visse dele af udtalelsen om dyrs velfærd under transport, som blev vedtaget den 11. marts 2002 af Den Videnskabelige Komité for Dyrs Sundhed og Trivsel, som fremhæver de negative indvirkninger, som køretøjets bevægelser har for de transporterede dyrs sundhed og trivsel. Den omstændighed, at et transportinterval af en varighed på højst 14 timer omfatter en eller flere opholdsfaser, kan derfor i princippet ikke anses for at være skadelig for dyrenes sundhed og trivsel.

42 Denne eller disse ekstra opholdsfaser skal ikke desto mindre dels være begrundet i behov, der er forbundet med selve transporten, dels lægges sammen med transportfaserne med henblik på beregningen af transportintervallet på højst 14 timer, som de er en del af, med henblik på opfyldelse af kapitel V, punkt 1.4, litra d), i bilag I til forordning nr. 1/2005.

43 Det første spørgsmål skal således besvares med, at kapitel V, punkt 1.4, litra d), i bilag I til forordning nr. 1/2005 skal fortolkes således, at hvileperioden mellem transportintervallerne i forbindelse med vejtransport af de omhandlede arter, bl.a. kvæg undtagen kalve, for det første i princippet kan vare mere end 1 time. Hvileperioden må, hvor denne overstiger 1 time, imidlertid ikke under de konkrete omstændigheder, hvorunder denne hvileperiode og transporten i deres helhed forløber, ikke være af en sådan varighed, at den udgør en risiko for, at de dyr, der transporteres, kommer til skade eller bliver påført unødig lidelse. Endvidere kan summen af transport- og hviletiderne som omhandlet i kapitel V, punkt 1.4, litra d), ikke overstige 29 timer, med forbehold af muligheden for i henhold til kapitel V, punkt 1.8, af hensyn til dyrene at forlænge dem med 2 timer, og uden at det berører anvendelsen af bestemmelserne i forordningens artikel 22 i tilfælde af uforudsete situationer. For det andet kan transportintervallerne på højst 14 timer hver omfatte en eller flere opholdsfaser. Disse opholdsfaser skal lægges sammen med transportfaserne med henblik på beregningen af den samlede varighed af det transportinterval på højst 14, som de er en del af.

Det andet spørgsmål

44 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om forordning nr. 817/2010 skal fortolkes således, at den myndighed, som har kompetence til at udbetale restitutioner for eksport af kvæg, er bundet af den påtegning, med hvilken embedsdyrlægen på udgangsstedet har forsynet det dokument, der udgør beviset for udførsel fra EU's toldområde, og hvorefter de relevante bestemmelser i forordning nr. 1/2005 helt eller delvist ikke er blevet opfyldt i forbindelse med transporten af disse dyr.

45 Indledningsvis skal det bemærkes, at i henhold til artikel 2, stk. 2-4, i forordning nr. 817/2010 er den opgave, som embedsdyrlægen på udgangsstedet udfører, begrænset til at undersøge, om de relevante bestemmelser i forordning nr. 1/2005 er opfyldt, og at udarbejde en rapport om resultaterne af kontrollen til den myndighed, der har kompetence til at udbetale eksportrestitutioner, hvilke resultater ligeledes gøres til genstand for en påtegning på det dokument, der udgør beviset for udførsel fra EU's toldområde.

46 I henhold til artikel 5, stk. 1, litra c), i forordning nr. 817/2010 tilkommer det derimod den myndighed, der har kompetence til at udbetale eksportrestitutioner, at vurdere, om de relevante bestemmelser i forordning nr. 1/2005 er opfyldt i forbindelse med den pågældende transport, hvilket den træffer afgørelse om på grundlag af de i artikel 4, stk. 2, i forordning nr. 817/2010 omhandlede dokumenter og/eller alle andre disponible oplysninger om overholdelse af sidstnævnte forordning. Artikel 4, stk. 2, omhandler med hensyn til den del af transporten, der er foregået på EU's område, det dokument, der udgør beviset for udførsel fra dette område, som embedsdyrlægen på udgangsstedet har udfyldt i henhold til sidstnævnte forordnings artikel 2, stk. 3 eller 4. Endvidere er embedsdyrlægens rapport, som er omhandlet i samme forordnings artikel 2, stk. 2, andet afsnit, blandt de øvrige oplysninger, som denne myndighed disponerer over. Rapporten, som udarbejdes efter modellen i bilag I til samme forordning, indeholder præcise angivelser og bemærkninger, der i givet fald giver den myndighed, der har kompetence til at udbetale eksportrestitutioner, mulighed for at få et detaljeret kendskab til begrundelsen for, at embedsdyrlægen på udgangsstedet har fundet resultaterne af kontrollerne af alle eller nogle af de transporterede dyr utilfredsstillende og har anført denne vurdering på det dokument, der udgør beviset for udførsel fra EU's toldområde, som bestemt i nævnte artikel 2, stk. 4.

47 Endvidere bemærkes, at Domstolen i forhold til den tidligere gældende lovgivning i en omvendt situation, hvor den påtegning, som embedsdyrlægen på udgangsstedet havde foretaget, indeholdt en positiv vurdering fra vedkommende med hensyn til, om relevante bestemmelser i lovgivningen om transport af levende dyr var blevet opfyldt, fastslog, at denne vurdering fra dyrlægen ikke udgjorde et uafkræfteligt bevis for, at bestemmelserne var blevet opfyldt, således at den pågældende myndighed, der havde kompetence til at udbetale restitutioner for eksport af kvæg, ikke var bundet af vurderingen i tilfælde af objektive og konkrete oplysninger, der godtgjorde det modsatte (jf. i denne retning dom af 13.3.2008, Viamex Agrar Handel, C-96/06, EU:C:2008:158, præmis 34, 35, 37 og 41, og af 25.11.2008, Heemskerk og Schaap, C-455/06, EU:C:2008:650, præmis 25 og 30).

48 Eftersom de for disse domme relevante bestemmelser i det væsentligste var identiske med de nugældende bestemmelser, er denne retspraksis fortsat aktuel.

49 Når der kan drages tvivl om den af embedsdyrlægen på udgangsstedet foretagne vurdering, hvorefter dyrene er blevet transporteret i overensstemmelse med de bestemmelser, der skal være opfyldt for, at der kan tildeles eksportrestitutioner, er der ingen grund til, at dette ikke også skulle gælde, når der er tale om en modsat vurdering.

50 I henhold til bestemmelserne i forordning nr. 817/2005 forekommer det således, at afgørelsen af, om de betingelser, som retten til udbetaling af eksportrestitutioner er underlagt, er opfyldt, navnlig vedrørende opfyldelsen af de relevante bestemmelser i forordning nr. 1/2005, henhører under kompetenceområdet for den nationale myndighed, som har kompetence med hensyn til denne udbetaling, mens de indikationer, som embedsdyrlægen på udgangsstedet giver, inden for rammerne af det samarbejde, der er oprettet mellem dem i henhold til forordning nr. 817/2010, ganske vist udgør et bevis, som dog er afkræfteligt.

51 Denne konstatering bestyrkes i tilfælde, hvor denne dyrlæges vurdering som i hovedsagen ikke angår en vurdering af dyrenes fysiske tilstand og sundhedstilstand, som i henhold til ordlyden af femte betragtning til forordning nr. 817/2005 kræver en særlig ekspertise og erfaring, der begrunder, at kontrollen foretages af en dyrlæge. Den formodning, der naturligvis gælder for, at vurderinger foretaget af fagpersoner på deres ekspertiseområde er rammende, gælder ikke, når vedkommendes vurderinger angår spørgsmål, som falder uden for dette ekspertiseområde.

52 Det andet spørgsmål skal således besvares med, at forordning nr. 817/2010 skal fortolkes således, at den myndighed, som har kompetence til at udbetale restitutioner for eksport af kvæg, ikke er bundet af den påtegning, med hvilken embedsdyrlægen på udgangsstedet har forsynet det dokument, der udgør beviset for udførsel fra EU's toldområde, og hvorefter de relevante bestemmelser i forordning nr. 1/2005 helt eller delvist ikke er blevet opfyldt i forbindelse med transporten af disse dyr.

Sagens omkostninger

53 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

1) **Kapitel V, punkt 1.4, litra d), i bilag I til Rådets forordning (EF) nr. 1/2005 af 22. december 2004 om beskyttelse af dyr under transport og dermed forbundne aktiviteter og om ændring af direktiv 64/432/EØF og 93/119/EF og forordning (EF) nr. 1255/97 skal fortolkes således, at hvileperioden mellem transportintervallerne i forbindelse med vejtransport af de omhandlede arter, bl.a. kvæg, undtagen kalve, for det første i princippet kan vare mere end 1 time.**

Hvileperioden må, hvor denne overstiger 1 time, imidlertid ikke under de konkrete omstændigheder, hvorunder denne hvileperiode og transporten i deres helhed forløber, ikke være af en sådan varighed, at den udgør en risiko for, at de dyr, der transporteres, kommer til skade eller bliver påført unødig lidelse. Endvidere kan summen af transport- og hviletider som omhandlet i kapitel V, punkt 1.4, litra d), ikke overstige 29 timer, med forbehold af muligheden for i henhold til kapitel V, punkt 1.8, af hensyn til dyrene at forlænge dem med 2 timer, og uden at det berører anvendelsen af bestemmelserne i forordningens artikel 22 i tilfælde af uforudsete situationer. For det andet kan transportintervallerne på højst 14 timer hver omfatte en eller flere opholdsfaser. Disse opholdsfaser skal lægges sammen med transportfaserne med henblik på beregningen af den samlede varighed af det transportinterval på højst 14, som de er en del af.

2) **Kommissionens forordning (EU) nr. 817/2010 af 16. september 2010 om fastsættelse af gennemførelsesbestemmelser efter Rådets forordning (EF) nr. 1234/2007 for så vidt angår kravene for ydelse af eksportrestitutioner i forbindelse med levende kvægs velfærd under transport skal fortolkes således, at den myndighed, som har kompetence til at udbetale restitutioner for eksport af kvæg, ikke er bundet af den påtegning, med hvilken embedsdyrlægen på udgangsstedet har forsynet det dokument, der udgør beviset for udførsel fra Den Europæiske Unions toldområde, og hvorefter de relevante bestemmelser i forordning nr. 1/2005 helt eller delvist ikke er blevet opfyldt i forbindelse med transporten af disse dyr.**

Underskrifter